

Cititorul nostru, stăpânul nostru

...proza nu se scrie într-un singur mod, că personajele dintr-o speluncă nu pot vorbi ca-n aula Academiei, cu Excelența voastră și cu Doamnelor și domnilor academicieni, că nu putem satisface doar gusturile celor de-un anume cult religios...

Ca scriitor, dar și ca redactor de revistă, pornesc de la premisa că cititorul pur și simplu, ca și cititorul profesionist (criticul), de altfel, are totdeauna dreptate, el este suveran. În sensul că el are un evantai larg de opțiuni care trebuie să i se respecte: citește sau nu citește, citește ceva și trece peste altceva, îi place sau nu, respectiv ceva-i place și ceva nu, poate să critice sau poate trece impasibil peste texte, poate crea o dezbatere publică sau nu, după caz, mai ales în perioada aceasta a existenței rețelelor de socializare... Redactorul, în schimb, are doar opțiunea unui proiect sau altuia. El are în vedere un cititor țintă, dar asta n-are nicio importanță, până la urmă, revista poate ajunge la acesta, dar și la alt cititor neluat în calcul, deși și acela este bine venit în fața textelor, având desigur și acela dreptate a priori.

Dar, la un moment dat, lucrurile se mai nuanțează. Relația scriitor/redactor – cititor nu poate sau nu trebuie să devină una constrângătoare, una de teroare intelectuală. Sperăm că a trecut definitiv perioada anilor 1945-1960 când pentru un text publicat îți puteai pierde slujba, ba chiar și libertatea. Dreptul la

cuvânt, la publicare, abolirea cenzurii ideologice și de orice natură câștigate în 1989 sunt în vigoare, sunt recunoscute și, slavă Domnului, nu mai sunt puse în pericol. Asta, în principiu.

Aceste considerații generale, și în fond banale, au drept punct de pornire o situație cât se poate de concretă. În numărul precedent al revistei noastre, în cele 48 de pagini, între texte diverse, că cititorul nu e musai pus la curent cu proiectul explicit al gazetei, s-a strecurat și o proză care a rănit sensibilitatea unui anumit cititor. E un lucru firesc, în definitiv. Dar eu nu pot să-i spun precum realizatorul de televiziune. „Schimbă canalul!” Nu, eu trebuie să-mi asum responsabilitatea. Și mi-o asum. Poate că am greșit. Am recitat fragmentul de roman incriminat, cu ochii cititorului virtual, mai tânăr, mai în vârstă, mai cultivat, mai amator, nu doar al cititorului ultrasensibil care mi-a atras atenția, e adevărat, civilizată, chiar dacă oripilat. Și la această recitare, mi-am dat seama că fragmentul nu poate explica întregul, romanul fiind o compoziție, având o structură ca o casă făcută după toate normele. În plus, fragmentul conține și cuvinte licențioase pentru care în anii '80 îți

puteai pierde slujba de redactor, uneori aproape că și acum. Am încercat eu să-i explic cititorului nostru în câteva cuvinte, pe e-mail, că altfel nu-l cunosc, cum că proza nu se scrie într-un singur mod, că personajele dintr-o speluncă nu pot vorbi ca-n aula Academiei, cu Excelența voastră și cu Doamnelor și domnilor academicieni, că nu putem satisface doar gusturile celor de-un anume cult religios, de-o anumită orientare sexuală etc. Cititorul nostru n-a fost mulțumit și nici n-a vrut să se restrângă la opțiunile de la începutul rândurilor de mai sus. Nu. El a trecut la reclamații mai sus, și mai sus, la editor, la finanțator etc. Și acesta este un drept constituțional al cetățeanului român, dar din nou e loc de nuanțare. La atâta material cât intră în 48 de pagini, desigur că sunt și texte mai deosebite calitativ, ca gen literar și ca tematică. Dar cred că e nevoie de o anumită toleranță din partea tuturor: editori, redactori, lectori. Nu cred că trebuie să se ajungă la Curțile europene de la Strasbourg, Haga sau Luxemburg. Sau, dacă se va ajunge, asta e, va trebui să explicăm și acolo, mai pe larg și cu mult mai multe argumente.

„Și a văzut Dumnezeu că este bună lumina, și a despărțit Dumnezeu lumina de întuneric.”
Facerea, I, 4

Cealaltă lumină (Tabletă de suflet)

Biblioteca Județeană „Dinicu Golescu” Argeș a găzduit, în data de 3 octombrie, a.c., în cadrul Salonului Cărții Argeșene, în prezența unui public numeros, lansarea a două albume de pictură - ale pictorilor Gheorghe Pantilie și Ion Pantilie, bine întocmite de editura „Tracus Arte”, (colecția „Artiști români contemporani”). Lansarea a avut un caracter omagial, ea fiind dedicată celui strămutat la Ceruri de mai bine de patru ani, pictorului Gheorghe Pantilie...

Cel plecat a fost nu numai un pictor de talie națională, ci și un camarad desăvârșit, o conștiință veritabilă, un om de atitudine, care nu s-a plecat nici în fața dictaturii comuniste, nici nu s-a lăsat ispitit de multele și păguboasele oportunități ale unei tranziții care nu dă semne că s-ar mântui curând. Deși era adept al deschiderii către cultura europeană, Gheorghe Pantilie era îngrijorat de noua și facilă paradigmă a acesteia - spectacolul și consumismul, capcane în care artistul începutului noului mileniu se lasă prins, fără a sesiza că se înstrăinează și că își părăsește calea către identitate.

Cu puțin înainte de a trece la Domnul, în semn de protest, artistul a dat la iveală o serie de pânze care au șocat, la o primă privire, dar care îl pun pe privitor în interogație, serie intitulată „Cultura de cartier”. Sunt tablouri-pamflet, în care pictorul „prinde” confuzia și disprețul contemporanilor față de identitatea lor, față de semnele culturale naționale, față de semnele care sacralizează viața. Cei care au participat la celebrarea zilei de naștere a lui Eminescu, pe 15 ianuarie 2008, poate își mai amintesc de scurta și necruțătoarea alocațiune pe care pictorul Pantilie

a ținut-o. Acesta se întreba retoric, citez aproximativ: „Cum poate arăta viitorul românesc dacă ne despărțim cu o veselie tâmpă de identitatea dată de: Eminescu, Blaga, Noica, Mircea Vulcănescu și Petre Țuțea? Cum de mai putem trăi când nașterea, nunta, comuniunea, compasiunea și iubirea de aproapele sunt golite de sensurile adânci?” Peste o lună și trei zile, într-o luni, pe 18 februarie 2008, dimineața, pe când se afla în fața șevaletului, pictorul Gheorghe Pantilie a suferit un atac de cord căruia nu i-a supraviețuit...

Născut pe 25 decembrie 1941 la Pitești, Gheorghe Pantilie a absolvit Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu”, din București, promoția 1971. În 1975 devine membru titular al Uniunii Artiștilor Plastici din România. Din anul 1971 participă la expoziții republicane naționale și de grup, organizate de UAPR. Organizează expoziții personale și de grup în țară (Pitești, București, Cluj-Napoca, Râmnicu Vâlcea), în Polonia și Germania. În 1974, Gheorghe Pantilie a obținut Premiul Național al Tineretului pentru Pictură. Lucrările sale se regăsesc în colecții particulare și de stat din Pitești, București, Iași, Cluj-Napoca, Slatina, iar peste hotare - în S.U.A., Germania, Polonia, Ungaria, Rusia, Japonia și Ucraina. Gheorghe Pantilie figurează în „Istoria picturii românești”, întocmită de Marin Mihalache și Vasile Florea, precum și în Dicționarul „Who's who” în România.

Ca muzeograf la Muzeul Județean Argeș și ca metodist la Casa Creației Argeș, s-a ocupat de arta veche, arta profesionistă, populară și naivă.

Din anul 1990 a ocupat funcția de profesor titular la catedra de pictură a Liceului de Artă din Pitești. A fost inspector școlar de specialitate, între anii 1997 și 2000, la Inspectoratul Școlar Argeș.

Așa cum spuneam la început, lansarea celor două albume a fost un omagiu postum, adus pictorului Pantilie. L-au evocat, profund emoționați, oameni care l-au cunoscut, prețuit și iubit: poeta Denisa Popescu Martin, profesorul și scriitorul Lucian Costache, pictorul Ion Pantilie, fratele lui Gheorghe cel robit de lumină, sociologul Mihai Octavian Sachelarie, directorul Bibliotecii „Dinicu Golescu”. Acesta din urmă, la sugestia scriitorului și pictorului Valeriu Pantazi, s-a pus chezaș pentru împlinirea demersurilor de a da numele pictorului omagiat sălii de expoziții a bibliotecii.

Despre pictorul Ion Pantilie, bine ilustrat în cel de-al doilea album lansat, avizatul critic de artă Pavel Șușară spunea, cu ani în urmă, la vernisarea unei expoziții găzduite Sala Apollo, din București: „*avem o suită de forme geometrice colorate intens și vibrante alert, o pictură abstractă și seducătoare sau o fereastră discretă care se deschide contemplației către un spațiu paradisiac.*”

Pe Ion Pantilie îl „divulgă” o susținută activitate pe care o însemnăm aici. Expoziții personale și de grup în țară: 1971 - expoziția Cenaclului de Artă Plastică din Pitești, Muzeul de Artă Pitești; 1972 - Semnificația Stilului, simpozion, Muzeul de Artă Pitești; 1973 - expoziție de grup Sala Amfora, București; 1978 - expoziție de grup Galeria de Artă Cluj-Napoca; 1982 - expoziție de grup Căminul Artei,

București; 1985 - expoziție personală Căminul Artei, București; 1986 - expoziție de grup Sala Dalles, București; 1986 - expoziție de grup Râmnicu Vâlcea; 1990 - expoziție de grup Galeria Orizont, București; 1976 - 2002 expoziții personale Galeria de Artă Metopa, Pitești; 1992 - 2003 Salonul Județean, Centrul Cultural Pitești; 2003 - expoziție personală, Rectoratul Universității Pitești; 2004 - expoziție de grup aniversară (53 de ani de la înființarea UAP Pitești), Muzeul Județean Argeș; 2004 - Salonul de Iarnă, Centrul Cultural Casa Cărții, Pitești; 2005 - Expoziție personală, ARTIS, București. Expoziții internaționale: 1973 - Plener '73 Bydgoszcz - Polonia; 1973 - expoziție personală, Bydgoszcz - Polonia; 1986 - expoziție de grup Bydgoszcz - Polonia; 1990 - expoziție de grup Erlangen - Germania; 1992 - expoziție de grup, Toulouse - Franța; 1993 - expoziție de grup Nancy - Franța; 2001 - expoziție personală, Munchen - Germania; 2005 - expoziție de grup, Berlin - Germania.

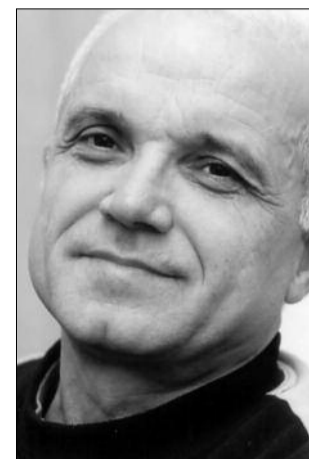
Nefiind de specialitate, nu voi risca un excurs personal despre pictura lui Ion Pantilie, voi cita, chiar din domnia sa, o frază pe care cândva a rostit-o și pe care o consider ca fiind paradigmă a propriei creații: „Când vrei să scapi de materie și să te apropii de lumină, începi să ai multe îndoieli dacă ai atins acea parte de sus care se apropie de Dumnezeu, cum spunea Leonardo da Vinci”.

Cei doi pictori, frați de sânge și de penel, au simțit, aidoma artiștilor veritabili, că pentru a înfrânge lumina mundană, care poate fi pusă sub obroc, trebuie să te desparți de materie, să intri în Lumina Taborică, cea necreată, ca realitate a lumii spirituale...

AUREL SIBICEANU

Năravurile securității ceaușiste au fost reciclate – sunt urmărit și azi, sunt un pericol?

E o repetare subtilă a subconștientului meu. Fiindcă nu pot da vina pe subconștientul colectiv. Am atras atenția că eu mă simt în anul 2012 mai rău decât în anul 1989, neînțelegând susținerea agresivă a intelectualității (a unei anumite părți a ei, a profitorilor regimului) pentru președintele țării, total compromis public (împotriva căruia au avut loc și proteste de stradă semnificative, până una-alta). Am în vedere doi comuniști și securiști de-a dreptul detestabili, care au dat de gustul dictaturii personale, „epocale”: Ceaușescu și Băsescu. Am asistat în 2012 (și cu ani înainte) la o spălare publică a creierelor pe care am comparat-o cu aceea din 1989 (și cu ani înainte). N-am să accept niciodată oportunității tuturor regimurilor, intelectuali vânduți, politrucii sau clântăi cărora li s-a dat o funcție sau o felie de tort; lipsa lor de caracter, dată de gol public, mă deprimă la maximum. Personal, mă bucur să îi am între dușmani pe toți acești intelectuali de curte de doi bani. Pe vremea lui Ceaușescu îi ignoram, crezând că „orânduirea” comunistă e nemuritoare și că așa o fi natural, să te adaptezi vremurilor. În mod curios, după Revoluție ne-am trezit cu o armată de oportuniști „democrați”, care luptă și dă-i pentru buzunarul propriu și am crezut că așa o fi capitalismul, fără coloană vertebrală, că e selecție naturală; la început chiar n-am știut ce să mai cred, poate trebuie să calci pe cadavre să fii cineva; dar mai apoi, trecând anii, am luat seama că nu se poate, și capitalismul sălbatic trebuie să aibă niște repere morale (dacă tot încalcă orice principiu, de dragul atingerii scopului; în condițiile în care numai cei ce-și ating scopul sunt considerați „realizați”). N-o să credeți, anul acesta am început să am muștrări de conștiință, după ce am văzut, de exemplu, „mitingul papioanelor”, la care toți profitorii găștii ICR-Patapievici, din toate neamurile artelor românești (plimbați prin cele străinătăți, traduși, plătiți pentru lecturi în capitalele lumii sau să-și deschidă expoziții, să prezinte un film sau o piesă de teatru, să cânte sau să danseze, bursieri și descurcări, intelectuali de valoare atât de variabilă, de care nici dracul n-a auzit de ei) au trecut la atac, cu mare aroganță cerând socoteală românilor care asigură banii publici (buni de tocat numai de găștile lui Băsescu) că lasă Parlamentul, majoritar USL (intrată la guvernare), să le taie craca de sub picioare. Am avut muștrări, zic, întrebându-mă: trăim totuși sub capitalism, „în deplină libertate și cine poate, oase roade”, poate așa e destinul lor, de aleși, el i-a transformat în profitori pe viață: destinul lor, nu Băsescu? Că demnitatea morală e pentru căței. În plus, m-am certat că nu e exclus să

fi exagerat cu compararea anului 1989 cu 2012, pe Băsescu cu Ceaușescu, deși și azi ești urmărit strict, în stil securist, ascultat, turnat și lovit la țanc, taman când ți-e lumea mai dragă, în secret sau în public. Aranjamentele securisto-comuniste (care te șantajează, te cumpără azi cu o funcție, cu un premiu sau un proiect aprobat sau cu o sponsorizare din bani publici) fiind la fel, dacă nu net superioare, aranjamentelor de castă ale masonilor sau filierelor neortodoxe.

Zilele trecute am luat seama că e de vină subconștientul la mine (care n-a uitat dedesubturile perioadei securisto-comuniste din România), el îmi tot deconspiră mizeria morală a acestei lumi și limitele explicațiilor acestei mizerii. Am fost invitat de Calistrat Costin, președintele Filialei Bacău a USR, la o manifestare literară ajunsă la a doua ediție la Bacău, intitulată „Toamna bacoviană”, organizată pe 21 septembrie, prin Consiliul Județean Bacău, cu vicepreședintele lui, poetul Dumitru Brăneanu, membru al USR. N-o să mă plâng aici că n-au ajuns banii publici nici măcar pentru decontul drumului (nici pentru premiile acordate; a trebuit să mă împrumut să mă întorc totuși acasă; să nu fiu greșit înțeles, eu n-am făcut parte dintre premiați și am înțeles că banii de decont vor fi trimiși prin poștă sau card după două-trei săptămâni) și că ICR-Patapievici a tocat toți banii publici ai României, până să plece, prin demise, în sferele lui înalte. Nu, altceva vreau să vă mărturisesc. La sosirea la hotelul băcăuan (nu m-am uitat la stelele lui), scriitorul Calistrat Costin m-a întâmpinat cu: știi cine a fost numit la ICR Paris? Nu, știam doar că Doina Uricariu a fost numită președinte la ICR New York, că președinte ICR e Andrei Marga și vicepreședinte Horia Gârbea (dovedit a fi cu mine de o rea-credință strigătoare la ceruri la Asociația Scriitorilor din București, pe care o conduce; a făcut tot posibilul să mă defăimeze; cu siguranță, va face la fel la ICR, „stându-i în gât”, să fie sănătos). Cine e președintele ICR Paris? Alexandru Dobrescu, îmi răspunde... Grozav. Criticul și eseistul Al. Dobrescu (redactorul-șef al revistei de lux *Însemnări ieșene* și membru în Consiliul USR și al Comitetului Director al USR) e vedetă la Bacău, acum. Firește, devenind persoană atât de importantă peste noapte, președinte al ICR Paris, „m-am pus și eu bine pe lângă Al. Dobrescu” – vorba vine, l-am asigurat că nu mă interesează nici un semn de bunăvoință din partea lui (și eu chiar sunt un om dintr-o bucată, spun de la obraz ceea ce am de spus; de aceea am atât de mulți prieteni, vă dați seama), că nici Augustin Buzura, nici H.R. Patapievicu nu mi-au publicat nici o traducere pe

banii publici ai FCR / ICR și nu m-au trimis în străinătate la nici o „acțiune colectivă”, să stea liniștit, că nici de la el nu aștept nimic; așa îmi e mie scris, să fiu ultimul om din literatura română, m-am resemnat). În plus, față de Al. Dobrescu n-am nici o obligație: n-a scris niciodată despre vreo carte a mea (era un critic antipatic în tinerețea mea, când scria cronici) și nici nu mi-a premiat vreo carte cât a fost președinte de juriu care contează (și anual e președinte de juriu), din contră, m-a lăsat deoparte. În schimb, îmi e apropiat sufletește prin modul singuratic prin care se manifestă (cel puțin aparent). Deci, nu suntem compatibili „estetic”, Al. Dobrescu are autoritate (nu și dreptate) și mă face să cred că tot ce face, face bine (că are un discernământ bine pus la punct; sper să n-aibă o gașcă a lui) și că e un critic-scriitor însemnat. Nu e greu de înțeles că am stat în preajma lui la Bacău, la „Toamna bacoviană”, acolo unde a fost prezent (că dispărea cel mai adesea, și nu numai când răspundea la telefoane; aud că are tabieturi de aristocrat foarte stricte, sper să nu-i calce pe urmele lui Teodor Baconschii, care și-a subordonat Ambasada României de la Paris și când era ministru al MAE, nu numai când a fost ambasador). De ce tot insist pe acest comportament al meu mai mult decât normal, de a sta în preajma... marelui numit Al. Dobrescu? Fiindcă, țineți-vă bine, avea să mi se întâmple un incident cel puțin ciudat, pe care nu pot să-l pun decât pe seama acestei apropieri de noul numit la Paris. Poate fi luat și ca o glumă, dacă nu ca o coincidență care mi-a declanșat amintiri nefaste. De aceea am făcut caz de subconștientul meu. Să vedeți... În după-amiaza zilei de 21 septembrie, întors la camera de hotel de la întâlnirea cu elevii și profesorii de la un colegiu-liceu de renume băcăuan, la care am stat lângă Al. Dobrescu (invitații „Toamnei bacoviene” au fost împărțiți de organizatori la mai multe colegii), am avut cu Doina Popa, soția, o surpriză de proporții: femeia de serviciu a cerut voie să intre în camera noastră, s-a dus direct la telefon, a spus că telefonul nostru nu merge, a scos din priză firele telefonului și a declarat sentențios – „vedeți”? Am făcut și eu și Doina ochii mari, pe noi nu ne interesează telefonul din nici un hotel, nu apelăm la el niciodată, nu ne interesează dacă merge sau nu. Imediat a apărut, aici, și un... depanator bine îmbrăcat, care... a tot instalat o vreme la telefon nu știu-ce. După ce a plecat, n-am avut curiozitatea să văd dacă telefonul brusc „reparat” are ton și funcționează. Ne-am amintit deodată, și eu și Doina, de ceea ce păteam în anul 1989 mai ales (dar și înainte): veneau mereu depanatori

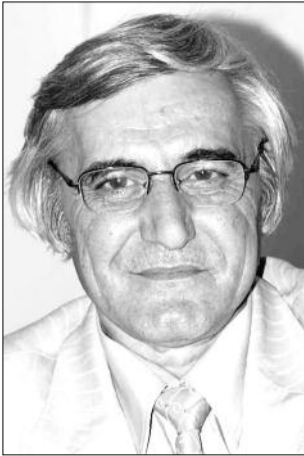
ai telefonului nostru de acasă, la Focșani, care se bloca, ne aduceau aparate-telefoane noi și eu le dădeam drept recunoștință... o sticlă de vișină (de la tata). Atenție, la Revoluție, pe 22 decembrie 1989, imediat după ce a luat armata în mâini puterea (și eu am fost instalat „președinte revoluționar de județ”; funcție în care am stat 73 de zile fix, plecând în 5 martie 1990 la redacția săptămânalului *Contrapunct* din București), Doina, soția, s-a trezit cu militari arătoși care au căutat... microfoanele puse de Securitate la noi acasă, le-au demontat, inclusiv din telefoane (că aveam două

receptoare pe același fir, unul în sufragerie și altul în dormitor) și i le-au arătat, recuperându-le. Vă dați seama, după 23 de ani s-a... repetat povestea, a apărut depanatorul telefonului din camera de hotel! Ne-am amuzat. Coincidența e bătătoare la ochi, acum eram urmărit fiindcă schimbam o vorbă cu un mare numit la ICR Paris? Eu fiind un cunoscut anti-Băsescu-anti-Ceaușescu... Proștii de azi nu știu ceea ce le tot repetam securiștilor care m-au urmărit până în pânzele albe până la Revoluție: că tot ce am de spus, spun public, nu e nevoie să-mi asculte telefonul. Altfel, apropo, datorită atitudinii mele anti-Băsescu, probabil (altfel, nu pricep de ce; eu nu am fost niciodată membru al niciunui partid, să fiu supravegheat), am descoperit că-mi sunt ascultate și telefonul fix de acasă, la București, și mobilul. Trăim în plină dictatură a lui Băsescu și o parte din intelectuali îi servesc interesele. Să mai repet că-mi fac, toți acești intelectuali profitori de soi, greață?

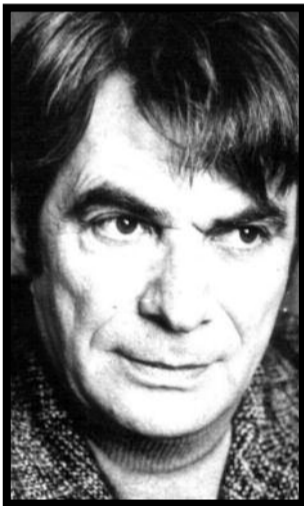
Liviu Ioan Stoiciu

Nicolae Oprea

Pro memoria

Constantin Țoiu

Confirmarea vocației de romancier se petrece exploziv, în 1976, când se editează primul mare roman psihologic – dintr-o serie de excepție – consacrat deceniului proletcultist.

lector

Romancierul Constantin Țoiu

Cu două luni și jumătate înainte să pășească în compania rară a scriitorilor nonagenari, Constantin Țoiu a trecut în neființă aproape uitat de lumea literară. (Sala pustie de la Uniunea Scriitorilor unde a fost depus catafalcul e o mărturie a singurătății din urmă.) S-a născut la 19 iulie 1923, în familia unui negustor aromân emigrat din Grecia și stabilit în Urziceni. Cu o biografie aparent rectilinie, făcând figură de conformist, la câțiva ani după absolvirea Facultății de Litere și Filosofie din București (1946) îmbrățișează cariera de editor, mai întâi la noua Editură a Partidului Muncitoresc Român, între 1948 și 1949. Adaptarea la noul regim este contrazisă de mărturia sa târzie conform căreia ar fi fost exclus din partidul comuniștilor în acest interval prin propria voință. Ceea ce nu-l împiedică să lucreze mai departe în cadrul Editurii de Stat, din 1950, transformată apoi în E.S.P.L.A., până în 1956. Și să debuteze oarecum, în 1950, în tandem cu un anume Leonid Strașun, cu broșura propagandistică *O noapte la arie*.

În anii următori se reorientează spre revuistica literară, funcționând în redacțiile revistelor: *Secolul XX*, *Gazeta / România literară*, *Luceafărul*, plus Televiziunea Română. Revoluția îl prinde în funcția de secretar al Asociației Scriitorilor din București. În etapa deceniului proletcultist s-a refugiat, însă, în traduceri, spre a evita dogma literară a realismului socialist. Traduce totdeauna în colaborare, ceea ce înseamnă că a stilizat transcrierile românești în modul în care Marin Preda a procedat la traducerea *Ciumei* lui Camus, împreună cu soția de-atunci, Eta Vexler. Traduce / stilizează îndeobște opere ale scriitorilor agreați de regim precum: Ilya Ehrenburg, Louis Aragon, Jorge Amado, Zofia Nalkowska, Danuta Bienkowska, Ivan Olbracht, Georges Sadoul etc. Își continuă activitatea de tălmăcitor în anii '60 cu: Karel Capek, John Braine, Wladislaw Reymont, Jan Drda, Maxim Gorki ș.a.

Prozatorul de stirpe aromână debutează cu adevărat abia după abolirea proletcultismului, în 1965, cu o carte târzie, dar ne semnificativă în ordinea valorii: romanul cu tentă polițistă *Moartea în pădure*, subintitulat *Cronica unei zile*. Din nuvelele și povestirile reunite în următorul volum, *Duminica mușilor* (1967), abia se întrezăreau calitățile latente ale unui prozator din stirpea „artizanilor”, probanți prin acuratețe stilistică și predispoziție către detaliul psihologic. Se produc acumulări lente, așadar, pe fondul tensiunii reprimite în laborator, ușor mascată de turnura eseistică a *pretextelor* de mai târziu. Înzestrat cu simț estetic, Constantin Țoiu publică, în paralel cu opera de ficțiune, mai multe culegeri de eseuri și tablete literare: *Destinul cuvintelor* (1971), *Pre texte* (1973), *Alte pre texte* (1977). După 1989 impune acest gen hibrid de proză eseistică, cu substrat livresc și fundal istoric, impregnată cu trimiteri ironice la contemporaneitate, într-o serie de „prepeleacuri” cu model Ion Creangă (apoi Neculce și Budai-Deleanu): *Prepeleac*, *Caftane și cafteli* (*Prepeleac doi, trei...*), *Morbus diaboli* (*Prepeleac patru...*), *Răvașe din Kamceatka* (*Prepeleac cinci*). La care se adaugă memoriile aproximative din *Memorii din când în când*, dar, surprinzător, nici un roman.

Confirmarea vocației de romancier se petrece exploziv, în 1976, când se editează primul mare roman psihologic – dintr-o serie de excepție – consacrat deceniului proletcultist. *Galeria cu viță sălbatică*, plasându-l dintr-o dată printre prozatorii reprezentativi postbelici, va cunoaște, de altfel, și o difuziune europeană prin intermediul ediției franceze sub titlul *L'Exclu* (Editions Nagel, 1980), în traducere de Georges Barthouil și Ilinca Barthouil-Ionesco. Pe fondul destinderii culturale temporare din România

comunistă, apar în anii 1970-'80 mai multe romane de prim-plan care își trag seva din „obsedantul deceniu”, semnate de Marin Preda, D. R. Popescu, Fanuș Neagu, Nicolae Breban, Augustin Buzura, Petre Sălcudeanu, Alexandru Ivasiuc ș.a. Mai mult decât în cazul celorlalți prozatori cu experiență, se pare că Țoiu conține în *Galeria...* elemente autobiografice marcate de tragism.

Acțiunea romanului structurat în 14 capitole și un clasic epilog se petrece „prin anii cincizeci” - cum avertizează fraza introductivă - și se concentrează în jurul destinului tragic al unui tânăr intelectual din perioada stalinist-proletcultistă. Momentul declanșator al intrigii este fixat în 1952, când eroul romanului pierde un caiet de însemnări cu tentă politică. Jurnalul pierdut devine obsesia acestuia, deși efectele nefaste se produc peste cinci-șase ani. Pe fondul dozării obsesiei, prozatorul conturează, din scene disparate, portretul unui intelectual lucid și neliniștit, care apare la începutul romanului în ipostaza novicelui „inițiat” de bătrânul cărturar Hary Brummer, proprietarul simbolic al unui anticariat.

Personajul central, Chiril Merișor, redactor la o editură bucureșteană, fiul unui ex-medic de închisoare, era „un marxist convins”, dar unul anti-dogmatic. A fost exclus din partid în 1950, când a luat apărarea ziaristei Reta Muchon (și ea exclusă, apoi emigrată în America), fiind acuzat de idealism și cosmopolitism. Cea mai înverșunată acuzatoare în timpul ședinței de „demascare” - cu mare pondere în narațiune - a fost activista Luisa Gronțan, care-i va deveni iubită mai târziu. Cele două femei cu rol nefast în viața eroului îi vor grăbi destinul. Circumstanțele relației erotice („El niciodată nu alegea; se lăsa ales”) reliefează însușirile predominante de caracter: indecizia, lipsa de voință, neputința opțiuni. Cum îl caracterizează prietenul său Cavadia: „Neliniștea, confuziile lui, neputința de a tranșa net lucrurile, de a lua hotărâri categorice, se datora în bună parte moliciunii lui.”

Pentru a scăpa de obsesia jurnalului, Chiril evadează un timp la Jurilofca - prilej pentru autor de a conține în roman mediul pitoresc al satului de pescari. Acolo se atașează de un copil ciudat, Izot, care pare să aibă premoniția sfârșitului tragic. Revenit în capitală, trece printr-o fază de acalmie, refugiat în spațiul protector al Galeriei. Dar timpul se grăbește, cum recunoaște naratorul într-o parafrază după Marin Preda: „Timpul, spre acel sfârșit de an copleșit de zăpezi grele, păru deodată că se grăbește, și Chiril împreună cu el.” În ianuarie 1958 este arestat și implicat în procesul unui presupus complotist, senilul Rorică Viteșteanu. Refuzând să dezvăluie numele membrilor Galeriei ale căror opinii (morale, politice) le notase în jurnal, *alege*, în sfârșit, calea sinuciderii. Romancierul se ferește să facă din eroul său un martir. Merișor este omul inocent, imprudent, interiorizat, „forțat să fie prefăcut”, „trist și ciudat”, un inadapdat în condițiile sistemului totalitarist, ale cărui mecanisme încearcă totuși să le înțeleagă. Opusul său în plan tipologic - într-o simetrie gândită de autor - este rafinatul Cavadia, adaptatul fără dileme, oportunistul. Chiril Merișor se aliniază eroilor camilpetrescieni însetați de absolut („Judecase în absolut” - se spune despre el) și incapabili de compromisuri. Destinul său este, în alt context istoric, similar cu al lui Gelu Ruscanu din *Jocul ielelor*. Fără să insiste pe drama psihologică, Constantin Țoiu se orientează pe dezbaterea morală, romanul încorporând astfel veritabile eseuri pe teme sociale și politice legate de „tradiția istorică” a deceniului dogmatic, definit perifrastic: *Perioada-nemișcării-depline-și-domniei-unui-singur-punct-de-vedere*.

Deși se manifestă - în eseuri - ca adept al stilului clasic în proză, Constantin Țoiu se dovedește un prozator modern și inventiv, sfidând normele narațiunii rectilinie. Cronologia narațiunii este bulversată cu bună-știință într-o sporire a dramatismului, anul de referință fiind fixat în 1967, *timpul reconstituirii*. Ingeniozitatea tehnicii narative devine evidentă în cazul funcției naratorului. Primele capitole sunt concepute din perspectiva unui narator obiectiv impersonal, pentru ca în capitolul al IX-lea să intervină în discurs un narator subiectiv, la persoana întâi. Acesta se deconspiră în capitolul următor, când îi aflăm și numele, Isac Sumbasacu: „Chiril începuse să-mi zică și Sache. Când nu-mi zicea țap, un țap privind țintă și pe jumătate ironic lumea...” Prin condiția sa de infirm, somnolând pe fotoliul din Galerie, Isac îndeplinește rolul *Povestitorului* „obsedat de una și aceeași temă, viața pur și simplu, cu o viziune statică asupra evenimentelor pe care le înregistrează memoria sa fabuloasă. El se substituie autorului, în ipostaza de cronicar al timpului său. Dar principalul său furnizor de evenimente, care „împropăta cu veștile lui existența”, este Chiril Merișor, devenit *al doilea narator*, exponentul perspectivei nobile, dinamice: „El se putea spune că încerca să fie, și era, câteodată, cel de al doilea chip al Naratorului, trimis în lume să afle, să cunoască și, eventual, să judece.”

Valoarea indubitabilă a romanului - în care nu există o evoluție în ordinea conflictului - rezultă și din statutul simbolic acordat Galeriei - „arcă plină până la refuz de amintiri”. Întrucât galeria desemnează nu numai locul de refugiu al lui Chiril, ci și nucleul unei lumi vechi. Pensionarii Galeriei (Aurică tipograful, Bunthe cavaleristul, Comandorul, Rorică și cele două femei, Praxiteea și Nașa Primavera), toți niște *foști*, marginalizați de regimul comunist, fac parte din generația veche care credea în valorile umaniste. Denumită ironic de Praxiteea *Vizuina cu hoți*, reprezintă pentru Chiril patria, adică *Echipa cu care trecem prin lume* (în spiritul solidarității specific umane). *Galeria* împrejmuiește de viță sălbatică este deopotrivă personaj colectiv (expresiv conturat de prozator) și memorie personificată: „Galeria avea un punct de vedere deosebit...”; „Galeria chicotea...”; „O altă paranteză a Galeriei...”; „Galeria miza pe ei...” etc. Subliniind polisemia cuvântului, Cornel Ungureanu identifică o relație meta-textuală, căci despre elaborarea romanului „se vorbește chiar în romanul în cauză”: „*Galeria...* este procesul unei cărți: al unui *text*”. În alt sens, *Galeria* pare să imite în registru parodic, *Grădina filosofilor* din Antichitate.

Constantin Țoiu se vedește, prin excelență, cronicarul epocii contemporane, dinaintea momentului revoluționar 1989. Substanța *Galeriei cu viță sălbatică* s-a cristalizat prin recuperarea evenimentelor tulburi ale controversatului deceniu șase. Se pune în discuție, cu alte cuvinte, un timp care devenise istorie. De atunci, interesul prozatorului se concentrează tot mai intens asupra stringentei actualității, din care se recrutează eroi ai timpului nostru. Se poate vorbi și de unitate de loc, întrucât spațiul propice încrângăturii epice este, de obicei, metropola: un București, iarăși, contemporan (uneori reflectat în oglinzile timpului). Prozatorul preia aievea rolul grefierului care consemnează fidel realul sau al martorului care dă seama asupra prezentului. *Însoțitorul* (1981) - roman conceput după impactul produs de moartea soției, Karin Rex, cu substrat autobiografic - se încheie în decorul Bucureștiului răvășit de cutremurul din 1977. *Obligado* (1984; și el dedicat „Lui Karin”), în pofida insistențelor depunerii aluvionare ale trecutului mai îndepărtat, ajunge cu firul narațiunii pe la 1983. Iar *Căderea în lume* (1987), forând straturile vremii până la 1917, constituie

în același timp o cronică de sfârșit de secol XX prin secvențe ilustrative din iarna anului 1984.

Ultimul roman, fatalmente, al lui Constantin Ţoiu se apropie valoric de *Galeria cu viță sălbatică*. Scris spre sfârșitul comunismului, *Căderea în lume* se structurează în jurul ideii de cunoaștere dilematică a existenței, decurgând din revolta omului contra divinității, odată săvârșit păcatul originar. Metafora iradiantă va fi dedusă din cazuistica unui ciudat îngrijitor al bisericii catolice din Șirna-Veche: „Era căderea, și l-am ajutat și am spus când căzi, ...o, da, desigur, - își amintise - „căderea în lume!”...Gândea nemțește și îl urmăream greu. Voia să spună că bariera cunoașterii fiind trecută prin trufia științei și cunoașterii orgolioase, omului începea să-i lipsească temeiul vieții și respectul față de minunea, oricum de neînțeles, a creației dumnezeiești...”. În fond, ambiția naratorului care înregistrează ideea era să refacă scurtul traseu al vieții unchiului său, Babis Vătășescu, fost aderent al mișcării legionare. Condamnat de șefii Mișcării, din cauza simpatiilor sale de stânga, la un “drum al pocăinței” între Suceava și Turnu Severin, acesta fusese apoi executat, sub guvernul lui Antonescu, după uciderea lui Armand Călinescu. E de apreciat aici capacitatea prozatorului de a ocoli șabloanele în prezentarea succintă, dar verosimilă, a ideologiei legionare. El conturează cu destulă pregnanță profilul unui intelectual care, rătăcit pe “calea răului”, ratându-și idealul, era menit unui sfârșit tragic.

Căderea în lume constituie creația unui stilist care uzează, prin asimilare organică, de moderne procedee narative, fără stridența furorii intertextualiste a momentului. Din combinarea elementelor unui metaroman cu preceptele tradiționale ale genului rezultă o narațiune fluentă, de o îndubitabilă coerență interioară. Naratorul implicat, personaj insignifiant din categoria „omului fără însușiri” al lui Musil, este și el, ca Chiril Merișor din *Galeria...*, „un bărbat lipsit de îndrăzneala vieții”. Când se fixează în ipostaza naratorului autorizat, însă, își revelează natura duplicitară. Aparent – căci disimulează expert – el ar fi scribul umil care bate la mașină memoriile tatălui său, aspirând în secret la gloria de autor ca „o revanșă contra naturii ingrate”. Trăiește, astfel, în contul altuia, al memorialistului propriu-zis, bătrânul Vasi Vătășescu, tatăl orb, ca un Homer în deriziune. Nu se sfiește să apeleze, în clipele de oboseală, la tehnica înregistrării pe bandă magnetică, asumându-și, în acest fel, atribuțiile reporterului imparțial. În genere, își urmărește subiectul pas cu pas pe meandrele evocării, refuzându-și orice implicare în discurs. Cel mult, punctează rememorarea cu un gest reflex, o notiță de fixare a ideii memorabile, o tuse semnificativă („Am tușit. Eu, cel din 1984. Era ca

și cum aș fi fost de față.”) etc. Obsedat de conservarea autenticității, când revine în limitele timpului trăit de el însuși, procedează asemeni cronicarilor ingenui, depunând mărturie. Dar „copistul” are accese de originalitate pe care nu totdeauna și le reprimă. El provoacă *mărturisirea*, îl incită pe confesor, îi dirijează memoria spre faptele majore („marea acțiune”, „tumultul epocilor duse”), evitând, cât se poate, întâmplările mărunte, „prea meschine, nevrednice oricum de atenția posterității”. Apoi, face ordine în vălmășagul evenimentelor, inculcă sensuri noi, le transformă în beneficiul semnificației generale. Îl tratează pe povestitor ca pe un rob, *simplu deținător al experienței*, de la care împrumută viața trăită și o remodelează, făcându-l nemuritor: „Tatăl restabilit”.

Babis Vătășescu al doilea este, o recunoaște el însuși, un reparator, un *bricoleur* care stabilește legături între secvențe. „Trufia demiurgică” afișată de tatăl povestitor este deopotrivă și a lui, fiindcă nu se reține să modifice chiar registrul povestirii de pe bandă: „Oricum, eram suveran. Amintirile lui îmi aparțineau. Puteam să fac cu ele orice. Să le dau, de exemplu, o modernă, ironică, turnură. Să adaug sau să tai. Să agravez ori să îndulcesc. Să-l jertfesc, într-un cuvânt, pe bătrân, dar invers, așa cum Iacob fiul l-ar fi sacrificat pe Avram”. La finele romanului, Babis Vătășescu se împiedică de „pielea naratorului” temporar părăsită. E un fel de a spune că nu-i reușise tentativa de a fi el însuși, renunțând la timpul recuperat al povestitorului. De fapt, proba de trăire nemediată o depășește personajul-narator în timpul rondului său de noapte. Ea coincide cu proba de talent a prozatorului care descrie magnific nopțile feerice ale Bucureștiului băntuit de viscol și ninsoare. Între descrierea fascinatorie și umorul degajat de conversația personajelor sale e cuprins un amplu registru stilistic pe care Constantin Ţoiu îl stăpânește cu dexteritate.

Deși debutează cu întârziere, Constantin Ţoiu se înscrie, prin anul nașterii, în cadrul generației războiului, alături de Marin Preda, Ion D. Sârbu, Petru Dumitriu, Ștefan Bănuțescu și Octavian Paler. Partea de rezistență a prozei sale este una a temelor interzise sau riscante și a referenței biografice. Prozator analitic, preocupat de tensiunea ideilor, pe urmele lui Camil Petrescu, Ţoiu înclină către dezbateră cu caracter civic-moral, ca și contemporanii săi Al. Ivasiuc, Ion D. Sârbu și Octavian Paler (în ordinea dispariției). Oscilând între frazarea riguroasă sau calofilă, el cultivă îndeobște romanul citadin, irizat de ironie și umor, întemeiat pe mixtura de analiză psihologică, notație realistă și colocial etc. Ciudat este faptul că, după 1989, autorul *Galeriei...* nu a mai fost tentat de roman, nici măcar în proiect.

Scriitorii și Radioul

Poeta Lucia Negoită, realizatoare de emisiuni la Radioul public mulți ani, ne propune un serial cu titlul de mai sus. Scriitori importanți s-au așezat la microfon și au citit texte în cadrul „Revistei literare radio”, texte care nu merită să se piardă.

Aesthesis carpato-dunărean

Vladimir STREINU

În limba română, în folclorul literar și deopotrivă în literatura noastră cultă, deosebim „o formă internă” comună: e suma de atitudini care dau la un loc concepția de viață și artă a românului, afirmându-i ca particulară existența spirituală în lume. Forma internă a culturii înflorește suprem și de la sine pe tulpini a căror înălțime îi măsoară vechimea istoriei scrise și nescrise care le-a produs, rădăcinile lor țesând pe dedesubt în aceeași unitate morală pământul daco-roman din Maramureșul dacilor liberi până la Marea Euxină, adică „marea cea bună”.

Căci istoria și geografia națională alcătuiesc împreună spațiul nostru estetic. Și întocmai cum oamenii de știință respectivi, istorici și geografi consemnează, unii, fapte de arme numai defensive la Tapae, Podul Înalt și Călugăreni, sau alții descriu cursuri de ape și piscuri de munți, ca Dunărea și Ceahlăul, omul de litere este adus prin însăși logica lucrurilor să stabilească perimetrul sensibilității românești, acel spațiu estetic ale cărui reliefuri constante, urcând din adâncul istoriei și al trecutului patriei, conving pe oricine de realitatea unui “aesthesis carpato-dunărean”.

Care sunt atunci, dacă nu toate reliefurile și constantele specificității românești, măcar acelea pe care le vedește o perspectivă panoramică?

Din punctul de vedere cel mai înalt, umanitatea carpato-dunăreană se specifică prin liniștea de cuget. Românul e un tip de om liniștit cum apare în toate perioadele zbuciumatei lui istorii, și-n toate momentele lui culturale culminante. El s-ar defini, de aceea, prin încrederea în rânduieții eterne. Nu este vorba despre viața de apoi, deși există și această formă a ideii de veșnicie în folclorul nostru, ci de încadrarea individuală în eternitate, de înrudirea lui cu valorile eterne, de mișcarea lui sufletească după ritmul anotimpurilor, după ciclul rodniciei. Viața lui morală se mișcă încet adoptând rotația înaltă aproape imperceptibilă a zodiilor. Fenomenele trecătoare nu alarmează, numai cele ce se înscriu în legea eternă intră în compunerea ei. Până și moartea pentru român e un accident de care el nu se sperie. Ciobanul Mioriței, căruia spirite superficiale i-au făcut un nepotrivit proces de pasivitate, își gospodărește moartea cu o liniște aproape socratică. Ceea ce trebuie deslușit la el este chiar sentimentul eternității, nu însă al dăinuirii lui individuale, ci al dăinuirii, dincolo de existența individului, a unui tip colectiv de existență, tipul vieții românești arhaice pe care el vrea s-o transporte peste hotarul vremelniceii proprii. Testamentul lui nu e altceva decât mișcarea de a-și muta habitatul cosmic al spiței dincolo de limita efemerității lui. Această liniște de cuget a românului, nealarmarea lui la accidente, încrederea în rudenie pe care și-o simte în realitățile veșnice sau numai în simbolurile ideii de veșnicie pe care le mânuiește de minune în creația sa folclorică și cultă, reprezintă cea dintâi constantă a specificității spirituale carpato-dunărene. Folclorul o exprimă în Miorița și în doine care mai de care mai marcate de liniștea muzicală a nesfârșirii. Și aceeași seninătate în fața accidentului morții, care exprimă altfel convingerea despre eternitatea vieții, se află în vibrația lirică din *Mai am un singur dor* a lui Eminescu, în *Baltagul* și alte romane de Mihail Sadoveanu, în *Testamentul* lui Tudor Arghezi.

Cu o astfel de orientare, ori de câte ori vine în contact cu împrejurări care contrazic rânduiala eternă, sensibilitatea românească naște umorul. E un umor filosofic. Cine a trăit în lumea românească, stând să asculte două-trei nopți poveștile poporului, știe că noi, românii, nu rădem de alții, ci mai întâi de noi înșine. Și numai în această măsură rădem și de alții, dar chiar atunci cu sursul de bunățate și înțelegere că rizibilă e împrejurarea de viață și nu omul care este pus în această împrejurare. E aici o concepție adâncă despre nevinovăția omului în atitudinea umoristică a poporului român. Așa ne apare râsul lui Creangă, care putea spune despre el însuși: „Nici frumos până la douăzeci de ani, nici înțelept până la treizeci și nici bogat până la patruzeci n-am fost, dar nici așa sărac ca anul ăsta, ca anul trecut și ca de când mă știu niciodată n-am fost”.

Dar bunățatea se află în atitudinea de umor numai implicată. Ea se afirmă direct față de semenul în nevoie, devenind stil de sensibilitate. Față de un străin, față de un călător, românul nu e prietenos din umanitarism, care ar fi la el o concepție limpede și învățată. Nu. E o solidaritate nativă cu omul de pretutindeni, care îl face, dacă un drumeț îi calcă pragul, să-l omenească, poftindu-l în casa lui și așezându-l la masa lui. Nicio limbă în afară de limba românească nu are cuvântul „a omeni” cu acest sens care l-a dus să conlocuiască pașnic, pe pământul strămoșesc, cu numeroase alte naționalități.

Iată, așadar, câteva dintre reliefurile spirituale care compun forma internă a culturii române. Folclorul deopotrivă și literatura cultă le-au dat expresie artistică și ele vorbesc singure, fără a mai consemna altele despre identitatea noastră națională, despre acel „aesthesis carpato-dunărean” care susține în lume specificitatea creațiilor artistice românești.

Eseu difuzat în *Revista literară radio* din 23.04.1966

Streinu

Mircea Bârsilă

Domnul administrator

Singurătatea – adevărata singurătate – începe abia când îi vezi aievea balegile de vită mare și blândă prin apartamentul cu trei camere. Îi aduci iarbă într-un geamantan vechi, o adăpi, seară de seară în cada emailată. Asemenea brațelor unei cruci: lungile coarne cu vârful plesnit ale acestei prezențe pe care nu o vezi decât tu. Îl rogi pe domnul administrator al blocului să te scrie cu două persoane în registrul său, dar acest nemernic, pentru că nu poți să-i spui altfel, se uită la tine pieziș. Îi arăți balegile și el te sfătuiește să te odihnești mai mult sau de invită, condescendent, la o bere. Adevărata singurătate începe abia când îi simți aievea prezența de vită mare și blândă, în apartamentul ticsit cu volume de poezii – mai ales poezii de dragoste. Îi aduci iarbă într-un geamantan vechi și urmărești, până târziu, împreună cu ea, filmele și emisiunile, una mai proastă decât alta, la televizorul așezat pe colț, în sufragerie, între leandru de la fereastră și tabloul din perete, dăruiat cândva de un amic, și în care un nou Sfântul Gheorghe omoară iarăși balaurul.

Spectacol

Un înger bolnav rotindu-se deasupra orașului cu o blondă zănică ținându-se doar cu o mână de voalul ei de mireasă clic clic blitzurile înghesuială mare în jurul mărului înflorit sub care îngerul împarte autografe pe fotografiile încă umede îi curg șiroaie lacrimile este mai rău de el decât de albatrosul lui Baudelaire gata începem strigă din mulțime unu' cu ochelari de soare domnișoarelor doamnelor și domnilor vă rugăm liniște drepti se aude aceeași voce și îngerul ia poziție de drepti salt înainte culcat aviație inamică aplaudăm fericiți clic clic blitzurile apar și cei de la televiziunea locală cu valizele și aparatele lor de luat vederi în direct o frânghie subțire leagă – din senin – pământul de cer clic clic blitzurile în vreme ce îngerul urcă pe frânghie și dispare a dispărut gata strigă din nou individul cu ochelari de soare de șarpe de armăsar ce mai doriți pentru cât ați plătit e destul

Aceste zile

Aș vrea să știu dacă ești fericită, aș vrea să am ceva de la tine fie și numai pentru câteva zile: un obiect din sfera acelor frumoase nimicuri frivole – o agrafă, un capac rotund (cel de la cutia cu pudră, de pildă) sau un nasture, pe care să i-l arăt mamei și să-l țin noaptea, sub pernă, cum, altădată, scutul, pe când eram mercenar într-o legiune romană.

Ți-aș putea dăru, la rîndul meu, o sticlă de parfum (cu pompiță), chiar dacă nu te-am văzut decât o singură dată, sau – de ce nu ? – niște versuri încă recente și al căror tâlc are două tăișuri: un surâs și-o tristețe. Niște versuri pe care le voi împleni într-un sonet, când voi fi liniștit.

Se vorbește prin oraș despre zăhărul – absorbit de profilul tău – al acestor zile.

O pietricică roșie, „iubito”, în locul numelui mic al tău, în absintul abstract din pahar – și pe care-l aprind, de fiecare dată, cu un chibrit: dacă nu ia foc, nu-l beau. Dacă nu ia foc înseamnă că nu m-am gândit destul de intens la tine.

Te-am văzut o singură dată, în timp ce deschideai fereastra și ninge. În timp ce ningeai.

Printre blocuri copiii se jucau cu o coadă de diavol.

Învechite semne

Multă vreme, după ce nu mai suntem copii, mâinile noastre continuă să se joace.

Multă vreme, vrăjiți de eumenidele sexualității, mâinile băieților nu mai văd decât sâni, genunchi și coapse fierbinți de femeie.

Am umblat și eu, ținând-o de gâtleej, cu vipera acelei vârste de la un nume de femeie la altul, la fel ca printr-un labirint.

Eram tânăr și mă spălam, dimineața, până la brâu, la pompa pentru apă din curte. Îmi plăcea mirosul de leuștean, de brusturi și de urzici. Îmi plăcea să-mi frec ceafa de scoarța – cu încrustări demonice – a realității.

Niște cicatrici încă vinete și încă destul de adânci: învechitele semne pe care le am, din anii aceia, pe trup, de la coarnele – de zeitate egiptiană – ale fericirii:

efemera fericire de a bea vin, până în zori, din sânii unei femei.

La sfârșitul lui martie

Când fetele încep să umble în pantofi cu tocul înalt înseamnă că nu se mai tem de bărbați. Un sânge nou, scurmând în aluatul inimii lor, la fel ca un mistreț într-o pădure cu izvoare. Ascultați cum cântă la pian o fată, ascultați cum cântă la vioară o fată, ea vede un nor de băieți, în vreme ce cântă: un nor de băieți o caută, vrăjiți de matinala topică a formelor sale trupesti, de ispititoare sa propeșime. Vorbesc de fetele din clasele mari de liceu, cu vinul din ochi început și care se uită de sus la cele mai mici decât ele: asemănătoare firelor de cânepă răsărite într-o farfurie. Încercați să le vedeți – cu ochiul tot mai leneș al minții – cum își scot sutienuș și ciorapii cu jartiere, sub privirile însonorate ale păpușilor din copilărie, exilate pe dulapul cu fuste și rochii, cu bluze și rafturi pentru lenjeria intimă. Sâni lor crescuți într-o singură noapte de iarnă. Sâni lor crescuți într-o singură vacanță de vară. Și albi clăbuci din cada emailată când își fac, seară de seară, baie, încuiate pe dinlăuntru, și care împodobesc, la sfârșitul lui martie, crengile pomilor.

Laudă ție

Laudă ție, obsesie blondă a morții. Laudă florilor înalte ale fânețelor, dar și celor mici: lipsite doar în aparență de prestigiu și care se numără, în felul lor, printre lucrurile mai greu de îndeplinit ale acestei lumi. Laudă puținelor clipe în care ni s-a dat să vedem cum ninge cu găuri de flaut și aromelor vespérale din prunduri. O plăcută senzație de înghesuire încercându-ne, primăvară de primăvară, în vreme ce arborii își măresc, în forme gotice, volumele verzi. Laudă ție, obsesie blondă a morții, pentru toate acestea și pentru multe altele: de la stelele căzătoare ale nopților – în acele ore meschine, când somnul fiecărui bărbat este prins, la celălalt capăt, în cuie, de somnul unei femei – la bulbi luminosi ai narciselor de pe mormântul din inima lumii. Iată : e vară și am o cămașă în carouri. E vară și am o iubită: și ne întâlnim, pe ascuns, în miezul roșu al pepenilor.

A venit toamna

Se preschimbă vara vieții mele în toamnă. Sunt unul dintre aceia pentru care niciodată nu vor mai cânta, cu un respect inexplicabil, păsărelele. Simt cum mă despic în două, din creștet până în tălpi, asemenea unui îndrăgostit, și chiar și trista foire de adâncuri, din sufletul meu, este identică, până la un punct, cu luminoasa teamă din tinerețe, din prima tinerețe, în fața femeii goale. A venit toamna. Este ca și cum, ascultând un disc – un disc pe care nu l-am mai ascultat demult – aș auzi altceva decât înainte, repet, altceva decât înainte și, totodată, într-o limbă necunoscută. Se preschimbă vara vieții mele în toamnă. Parcă aș fi o pasăre – o pasăre de noapte a cărei vedere descrește

**Se preschimbă
vara vieții mele
în toamnă.**

**Sunt unul
dintre aceia**

**pentru care
niciodată nu
vor mai cânta,
cu un respect**

**inexplicabil,
păsărelele.**

**Simt cum mă
despic în două,
din creștet până
în tălpi,**

**asemenea unui
îndrăgostit, și
chiar și trista
foire**

**de adâncuri,
din sufletul
meu, este
identică,**

**până la un
punct,**

**cu luminoasa
teamă din
tinerețe, din
prima tinerețe,**

**în fața femeii
goale.**

pe măsură ce în jurul ei se face, în zori,
tot mai multă lumină.

Un cub ce se reneagă, plin de amintirea sferei,
sau, dacă nu cumva exagerez, un zeu de altădată
– al vegetației – încercând să fugă de propriul destin,
agățat de coama unui dangăt de clopot.
O dușmănie pur și simplu de neînțeles
înnegrește mersul – de femeie văduvă – al fiecărei zile.

Călătorie

Într-o barcă șubredă, cu negru coviltir, alunecă un felinar
aprins. Cel puțin de n-ar mai bătea vântul! De s-ar auzi
cel puțin câinii: fie și câinii de vânatoare ai lui Acteon!
Fie și câinii sălbăticiți ai zeiței Hecate.
O noapte la fel de mincinoasă ca o meduză. Și nici
nu știu încotro sunt dus de șubreda barcă: s-ar putea
să urmeze trecerea printre versanții unei strâmtori
sau chiar printr-o peșteră. S-ar putea să fi fost chemat
pentru unele mici reparații pe la casele lunii.
Această barcă șubredă
în care voi sfârși ținându-mi de plete
– în chip de felinar – propria țeastă. Iată a început
să mă cuprindă moleșeala,
sub negrul coviltir. A răsărit lângă mine un arbore
și s-a făcut mare, de când umblu prin noapte: o noapte
la fel de mincinoasă ca o meduză, o noapte fără sfârșit
și fără nici o altă lumină – decât felinarul unui trist călător.

Septembrie

Parcă aș fi un drum – de țară – degradat de roți,
ironizat de tovarășii săi, carpenii,
înfuriat de matinala salivă roșie a amintirilor sale,
bun slujitor al bălților și al noroaielor de toamnă

o aud, câteodată, pe mama
scuturându-se de zăpadă, în tindă:
desigur, drumul pe care vine mama, acum,
trece și prin oglindă

aveți grijă: orice femeie părăsită
într-o zi de septembrie
continuă să fie frumoasă, câtva timp, și după aceea,
așa va începe următoarea mea carte de versuri,
așa a-nceput epopeea...

firești erau altădată gradele militare ale norilor
și ploile rumegând în spatele caselor mici
plecăm dintr-o lume și intrăm în alta
având drept felinare – viclenii licurici

de unde vine frumusețea lumii
și unde – spuneți-mi – unde se duce?
un mormânt din care mă simt privit de proprii mei ochi
îmi apare, mereu, înainte.

Carnaval

Întâiul carnaval din viața mea. Aveam doar câțiva ani,
încă nu eram la școală, iar mama purta o mască
de dropie. Nu mai erau ale sale nici mersul
și nici mișcările capului,
ci, întru totul, ale celeilalte. Și dorința – greu stăpânită –
de a mă convinge
dacă nu va fi având cumva și greutatea unei dropii.
N-am îndrăznit, la gândul că mama
– trădată, în sfârșit, de pliscul acela scurt – era, de fapt,
o dropie travestită în femeie. Nu mai erau ale ei
nici mersul
și nici mișcările capului, iar masca și lungii cercei
(niște cercei cât o limbă de câine de lungi) o făceau
să semene – aș zice eu, acum,
la atâția ani de atunci –
cu un idol arhaic: slăvit, la sărbătorile lor, de barbari.

În timpul verii

Ce mai frumoasă și cea mai blândă dintre toate vacile
din copilăria mea a fost Priana. Desigur, mama o iubea
pentru laptele ei gras și pentru că era cuminte la muls,
iar tata – pentru roșul frumos al părului și petele albe,
unele mari cât un județ de pe harta atârnată la școală,
în cui, și altele – dese, mărunte, stelare. Pentru mine,
întrucât păștea oriunde, era și mai frumoasă
și numai cei crescuți la oraș nu știu ce înseamnă să fii
hărțuit de o vacă, în timpul verii, când se ofilește iarba
prin vâlcele sau dacă, în apropiere, se află un lan
de porumbi. Cred că Prianei îi era milă de mine

și o bucura, fără îndoială, faptul că înțelesesem tăcuta
și fireasca ei duioșie maternă.
Poate că, în înțelepciunea ei, mă înfiase – o tainică
înfieră – și, în consecință, mă ocrotea ca și cum
aș fi fost unul dintre vițeei ei și, totodată, singurul
pe care nu-l ducea nimeni la târg – sau chiar la abator –
imediat după înțârcare. Și coarnele arcuite simetric
spre înapoi ale celei de a doua mame – dacă îmi este
îngăduită această licență –
menite să-i confere, în ochii mei de copil, un aer de
doamnă ce impune, în mod natural, admirație și respect.

Câțiva stropi de sânge

Mă exilez, adesea, și eu într-o speluncă
unde mesenii îl așteaptă pe domnul cel cu stilet:
un ins misterios, ce lasă urme, -n luncă,
de țap, și care, în jur, împrășcă, șiret,

promisiuni ce țin de câțiva stropi de sânge
și-o semnătură, în joacă, pe un colț de hârtie.
Mă exilez într-o speluncă, în orele nătânge,
și unde la visări – niște visări bizare – ne îmbie,

prin fumul dens, o fată, cu niște vechi romanețe,
ea însăși, între cântărețele de cântece nocturne,
o făptură himerică și care crede în alternanțe.
În dileme și în cenușa – sfântă – din urne.

Ispita, ispita îmi este circumferință
în nopțile demonice de vineri înspre joi.
De ne-ar vindeca misteriosul ins de suferință
și dacă suferința s-ar stinge, odată cu noi !

Promisiuni ce țin de câțiva stropi de sânge –
și liliicii, pe la geam, în orele târzii.
O crâșmă unde ochiul – cel din suflet – plânge
și unde am semnat și eu, naiv, niște hârtii...

Ea

Ea are tălpile mici și este întodeauna corect îmbrăcată:
lucru pe care nu-l observ decât atunci când țipă:
la câine sau la mine

s-ar putea ca în mintea ei să se afle, de mai multă vreme,
și o grădină unde paște un simbolic mânz roșu

imagini străvechi, uitate, încețoșate

de-ar încerca cineva să mă coase, la vară, de-un mac

și, totuși, poate că ea are dreptate: suntem păcăliți,
până în ultima clipă, cu firimituri,
așa cum umbrele – umile și triste – ale păsărilor
sunt ademenite cu păduchi de pasăre

poate că ar fi mai ușor pe aici – o altă idee fixă a ei –
dacă toți morții
(inclusiv aceia pentru care timpul
este o piele de animal sălbatic proaspăt jupuit
și atârnată într-un cui, spre a nu fi ajunsă de câni)
ar plăti și ei anumite taxe:

pe liniștea din cimitire și pe fericirea de a fi morți!

Un film

Ce om de treabă îmi apare înainte, când mă privesc, uneori,
în oglindă.
Aproape că nu îndrăznesc să fiu acel om care nu s-a îmbătat
niciodată, care nu și-a invidiat niciodată prietenii
și n-a întors capul după nici o femeie, pe stradă. Aș vrea
să fiu tot atât de neîntinat și de liniștit ca el, și, în același timp,
să-l atrag, totuși, de partea mea: eu – cel murdar și brutal,
eu – cel neânfrănat și hirsut,
un nemernic venit dintr-un sat unde viața fierbe
ca într-un cazan al diavolului
și unde oamenii mai sapă și acum, pătimași,
în căutarea căldărilor cu aur ale ostrogoților, îngropate, adânc,
la rădăcina copacilor de pe dealuri.
Eu: cel cu ibovnice dezmațate
trăgându-se din neamuri de ocași – care au izbutit să evadeze
și să treacă, după aceea, granița –
din lotri de la Dunăre și din cuțitari ai căror înaintași
au putrezit în temnițe.
Sunt așa cum se cere în aceste vremuri demonice,
în aceste vremuri pur și simplu stupide,
încât îmi pare, adesea, că joc într-un film din categoria
celor date doar noaptea, târziu, la televizor, și care, atât de dure
– și încă netirate – nu sunt urmărite până la capăt de nimeni.

**aveți grijă:
orice femeie
părăsită**

**într-o zi de
septembrie**

**continuă să fie
frumoasă, câtva
timp, și după
aceea,**

**așa va începe
următoarea
mea carte de
versuri,**

**așa a-nceput
epopeea...**

**firești erau
altădată
gradele militare
ale norilor**

**și ploile
rumegând în
spatele caselor
mici**

**plecăm dintr-o
lume și intrăm
în alta**

**având drept
felinare –
viclenii licurici**

...iată-l pe acest om uriaș, ce părea un fost soldat idiotizat de ticuri și năravuri... cocârjat cum e un om bătut de mazărice... peste masă... pentru a scrie... cu o pană de găscă în mână... și desfătându-se cu scrisul... iată un om fericit... cu gustul obrăzniciei în vârful degetelor, pentru că doar un obraznic s-ar fi încumetat să scrie într-o lume ce nu-ți permitea să-i faci dimpotrivă... căci scrisul ce-i, dacă nu împotriva...

proza

- Istoria noastră e istoria unei comunități, spuse, în acel pătrar de lună, conul Manolache... Se afla în fața crucii clucerului Miron Dragomir, ucis, cu ani în urmă, mișelește, în casa ce-i rămăsese moștenire de la părinții săi... iar colonelul Vârzaru văzuse în acest Goliat ceva mai mult decât un simplu ucigaș dintr-un pluton... și l-a luat în solda sa, ca ordonanță... și majordom... și vizitiu... dar scormonea cu gândul, ca să facă mai mult din el... un om de taină... Cercetarea vieții unui om de taină presupune migală... timp... greu de avut în vreme de război... Nu-i un prost oarecare, și-a spus Vârzaru, ghicindu-i vrednicia la îndeplinit poruncile... onestitatea și fidelitatea... Dar constată mai târziu, prea târziu, că Miron Dragomir a făcut un exces de loialitate...

De unde să fi aflat Vârzaru că soldătoiuul său smerit și grosolan Miron Dragomir avea știință de carte, că putea scrie... și chiar de-ar fi știut... cum să ghicească oare că soldătoiuul cel fidel va arăta așa multă loialitate... încât, ajuns în casa moștenită de la părinții săi, pe moșia conului Manolache, se va apuca să-și scrie amintirile... nu, nu pentru a lăsa celor din viitor o veste despre răpunerea părinților săi căzuți sub focul gloanțelor și spintecați de baionete... nu pentru sine... ci pentru a da mărturie tocmai despre ce se străduia să ascundă colonelul: că exista, că se afla în slujba domnitorului, că nu era un biet bunic bonom, ci un uneltitor aprig... că toate faptele după voința lui s-au petrecut, iar nu la voia întâmplării, ori determinate de pronia divină... De unde să știe că Miron Dragomir va demonstra ce om bun a fost colonelul... și cât de iudă stăpânitorul lumii lor... vodă Ghica... ce l-a trecut în cronică scribului oficial al Curții... drept trădător... și mort... și de unde să știe că Miron va da de știre lumii „că logofătul n-a fost iudă și nici n-a murit”... că va deconspira propria-i versiune, gândită, plănuită de colonel... lucid... dumnezeiește... că va deconspira al său incognito...

Conul Manolache nu știa această poveste, el știa doar că un soldat a fost lăsat la vatră cu niscaiva gologani în pungă și s-a întors acasă, găsindu-și morți părinții și, așa cum se obișnuia din moși-strămoși, le-a moștenit săracele acareturi... și s-a așezat în locul lor, scutit, printr-o pravilă veche, dată ca un favor celor ce au slujit pe Vodă, de clacă și alte servituți față de boierul lor și de stat...

Știa conul Manolache că, într-o noapte, câțiva bandiți ce traversau moșia, au trecut pe lângă casa lui Miron Dragomir și, văzând la lumina opaițului un singur om, au tăbărit în casă, l-au jefuit și l-au ucis...

Doar Petre, singur de pe moșie, n-a crezut versiunea aceasta a sătenilor, auzită și de conul Manolache. Cum nu-și găsea locul nici noaptea și hălăduia prin haturi și de-a lungul și de-a latul țarinilor și traversa curțile gospodăriilor țaranilor, fără să fie lătrat de câinii ce-l cunoșteau... doar el, Petre, văzuse, în unele nopți când trecea, târziu, prin întuneric, apăsător de beznă ca de-o mantie prea grea pentru el... doar el, oprit câte-o clipă în fața ferestrei luminate, l-a văzut pe Miron Dragomir așezat la o masă de brad, pe care sta un opaiț, coli de hârtie și-o călimară de cerneală... s-a zgâit Petre... iată-l pe acest om uriaș, ce părea un fost soldat idiotizat de ticuri și năravuri... cocârjat cum e un om bătut de mazărice... peste masă... pentru a scrie... cu o pană de găscă în mână... și desfătându-se cu scrisul... iată un om fericit... cu gustul obrăzniciei în vârful degetelor, pentru că doar un obraznic s-ar fi încumetat să scrie într-o lume ce nu-ți permitea să-i faci dimpotrivă... căci scrisul ce-i, dacă nu împotriva... Ce oare indecente întâmplări nota... posibile... de la răstignirea Domnului pe cruce, la josnicele

Morminți

pidosnicii... ce nota, oare, de se ascundea de cu seară și până la revărsatul zorilor în odăita lui... cu o pană în mână... și pe toată lungimea nopții, cu atenția concentrată și fără mânie... nota... oare ce intrigă... ce intuiții... ce inutile prooroci... iar ziua dormea...

Verificase Petre, într-o zi... Înainte de amiază a bătut la ușa fostului dorobanț... mult și tare... și după o vreme Miron Dragomir a deschis... avea ochii cârpiți de somn... dar nu s-a arătat iritat, ci văzând în ușa casei sale un bătrân uscățiv și tremurând, pe care-l mai zărise de vreo câteva ori pe ulițele satului... s-a dus și i-a adus un codru de pâine, o bucată de slană și-o ceapă... miluindu-l... Dar Petre apucase să vadă, cu ochii săi ageri, că atunci când a deschis ușa, Miron Dragomir ținea într-o mână un pumnal ascuns la spate, iar sprijinit de perete, lângă ușă, îi sta sabia...

- Bogda-proste, a spus Petre și-a plecat cu pomana, dar investigase ce vroia, da, Miron Dragomir dormea ziua și scria întreaga noapte... Când a fost găsit mort, ucis de-o mână mișelească, Petre era singurul de pe moșie care știa că Miron Dragomir lucrase la un manuscris și acesta trebuia să fie găsit în casa sa, pe masa sa, de ce să fure câțiva hoți niște hârtie fircălită... ce le-ar fi folosit? Mai făcu o vreme cercetări și își dădu seama, acest perspicace om, că n-au dat peste Miron hoții, ci în casa lui au poposit câțiva oameni ce-i erau cunoscuți... De aceea nu se împrilejise sabia lui cea iute în mâna-i cea vitează...

Dar nu avu cui spune acestea și cum... uitate sunt toate relele lumii cu vremea... conul Manolache sta neștiutor la mormântul lui Miron Dragomir... credea că stă la crucea unui mort ce-a fost în viață un biet prost... ucis din ghinion, călcat de alții mai vrednici de plâns decât el... De aceea conul Manolache nu-l căina... dar poposea adesea la mormântu-i, ca să arunce din marginea mobilei lui un gând către neant... plin de neliniște... ce-i omul?

Îi era Miron ca o rudă... o rudă nu neapărat faimoasă, ca să-i fie păstrată amintirea... nici glorioasă prin ceva... dar și-l amintea pe Miron din vremea când erau copii și, într-o zi, la scăldat, când apele Teleajenului coborau tulburate din munte, după ploii, el, boierul Manolache, pe atunci un țânc prost ca toți țâncii, dar de viță, se scălda... s-a aruncat în apă... și apa pe dată l-a înghițit, n-a avut tăria nici să strige... ar fi rușinos să strigi că te îneci... biet nevolnic... mai bine mori decât să suferi asemenea rușine... și după ce bău vreo două guri de val... sigur că va trece glorios, fără să fi strigat „Ajutoooooor!”, în pustnicia morții, ca un solitar ce deja se presimțea... o mână vâjnoasă l-a apucat și l-a tras la mal... la liman... l-a întins pe nisip, cu capul pe-un pietroi cald și i-a apăsător burta, ca să-i iasă broaștele din gură...

- Câte broaște înghițiși, boierule, l-a întrebat.

- Trei, a răspuns el...

- Deja au sărit patru... a spus Miron Dragomir și nimeni n-a ajuns să rădă de el pentru că fusese gata să se-nece, ci au răs toți de gluma viitorului clucer, ce l-a salvat pe el de la înec...

Și Miron Dragomir crescă, crescă atât de mult, încât:

- Uriașul... uriașul blând... strigau copiii după el... iar bunicul său îi spunea: oamenii mari truște sunt blajini... umblă stingheri... sfioși, de teamă să nu strivească lumea...

Miron Dragomir n-a strivit lumea, ci a fost strivit de ea...

Fu vornic al flăcăilor și vrednic fiind, plecă la oaste voluntar... Grație mustății ca o harpă întoarsă, a staturii, ce-o întrecea pe-a oricărui muritor de pe cuprinsul țării... a picioarelor zdravene, late cât pulpele din spate ale unui cal, a ochilor vii, dar care nu te sfredeleau, ci parcă te

cuprindeau în duiosie, a dinților săi regulați și albi ca neaua, din care descălecau raze de soare când zâmbea, a sprâncenelor negre-albăstriei și cu fir cristalin... și a puterii sale ce se dovedi curând a fi pe potriva a cinci oameni, Miron Dragomir fu primit ca dorobanț în armia voievodală... cu cizme mari, parcă de Crai și îi puseră ditamai cuca din blană de oaie pe cap, pe care se-nălța mândră pana de curcan și atârna, ca un moț, cocarda tricoloră... cu nădragii cu vipușcă roșie și mantaua gri încheiată cu cinci nasturi de aur... cu cizmele proaspăt văcsuite... cu cartușierele din piele neagră fixate pe centură... cu sabia la șold, pușca-n mână... își mai dădea și cuca pe-o ureche... cu epoletii, petlițele, găitanele și fireturile sale... a doborât mai multe inimi de cocoană decât dușmani...

Și iată-l, ani mai târziu, în odaia casei moștenite de la părinții săi... iată-l așezat la o masă groasă de brad, cu o pană de găscă în mână, o călimară de birou din sticlă verde plină ochi de cerneală... iar dedesubt, pe un raft făcut între picioarele mesei, cu o cutiuță de cenușă pisată, ce usca, presărată, slovele proaspete... Din dorobanț iată-l scrib și plăcându-i... încât cu vremea ochii săi au prins a se slei pe dinafară și-năuntru-i se deșteaptă... le-ai fi descoperit, să-i vezi din interior, adevărata strălucire, aceeași ce se va revărsa cu vigoare din Rai, când Raiul se va întoarce spre Pământ...

- Amar de vreme fi-va până atunci, spuse Miron Dragomir, dar nu-i mai păsa, deja de atunci, lui, de trecerea timpului și de aparenta lui curmare... de fapt timpul trecea vântaș... mai sprinten de picior ca Ahile... și fără a avea vreodată un călcâi vulnerabil... zbură, zbură timpul... și chiar dacă tu o iei la goană după el, prinde-l dacă poți... oricât ai sprinta... cât ai clipi, timpul te-ntrece... dar lui Miron, cum însuși a spus, nu-i păsa... cufundat în lumea-i de idei și observații... de fantasmă și alegorii...

Și nu-i păsa de trecerea timpului... fiindcă n-a avut vreodată dureri de măsele, spre a-și lepăda răcnetele-n vânt... așa cum văzuse că făcea patronul său, colonelul Vârzaru... alias negustorul Koteski... sau blândul grădinar Copusta... ce răgea în unele nopți ca un catâr... deși el spunea că rage ca leul... colonelul... ce purta atâtea nume, incognito mereu... pe-ascuns... lucrând... era mai mulți în unul singur, întocmai unui scrib... și nota despre dânsul Miron Dragomir în memorii:

„...toți aceștia fiind una și aceeași persoană, ascunse una-n alta... ca foile de ceapă... făceau parte dintr-un incognito mai vast... decât l-aș putea înțelege, nărodul de mine”... iată că-și dăduse seama Miron Dragomir... oricât l-a crezut colonelul c-ar fi sărac cu duhul... oamenii mari truște suferă de sărăcia duhului... îi spunea uneori... Miron se uita cu ochi de bou la el și nu spunea nimic... colonelul credea că nu-ntelege... iar clucerul zâmbea pe sub mustața ca o harpă întoarsă...

Iată-l la masa de scris... dar care nu era o simplă masă, ci imita un *secrétaire*, așa cum văzuse unul într-o zi în casa boierului Manolache, când a intrat, trimis de colonel, să ceară niște praf de pușcă și plumb... dar l-a trimis numai să afle, colonelul, dacă boierul ține în casă pulberea morții și glonți și flinte... și poate împușca... doar că de plumb avea nevoie nu pentru a învăț alice folositoare armei de vânatoare, ci... tot pentru o vânatoare, într-un fel... dar de pești, îi trebuiau câteva biluțe de plumb ca să le strângă pe strună, deasupra cârligului... sub plută... să țină momeala sub luciul undeii, acolo unde peștii alunecă în ape aidoma duhurilor în lumea de apoi...

Iată-l la masa de scris... deși n-a gândit vreodată c-o să ajungă scrib, însă, după toate cele petrecute în Scăeni, căzând pradă morții →